

Bijlage 2: Scenario's VSO leerlingen

	Voordelen	Nadelen
Scenario 1: Geen aanspraak meer mogelijk op een vervoersvoorziening	<ul style="list-style-type: none"> Besparing op huidige openbaar vervoer- en fietsvergoedingen Besparing op leerlingen die gezien de reisafstand met het aangepast vervoer reizen 	<ul style="list-style-type: none"> Minder stimulering van zelfstandigheid verwacht door ouders en scholen door wegvallen vergoeding. Meer kinderen in het aangepast vervoer verwacht door minder stimulering Lange reisafstanden en hoge kosten voor leerlingen die nu met het aangepast vervoer reizen en dan met het openbaar vervoer moeten
Scenario 2: Geen aanspraak meer mogelijk op een vervoersvoorziening, tenzij de enkele reis langer is dan 12 km of 45 minuten	<ul style="list-style-type: none"> VSO-leerlingen worden meer gelijk gesteld met VO- leerlingen in afstand en reistijd 	<ul style="list-style-type: none"> Overgrote deel van de leerlingen valt onder de uitzondering, waardoor het beleid slechts geldt voor een kleine groep Minimale kostenbesparing doordat de lange dure reizen binnen de uitzondering vallen en dus vergoed worden
Scenario 3: Het voortzetten van de huidige vervoersvoorziening	<ul style="list-style-type: none"> Geen lange afstanden voor leerlingen Geen hoge kosten voor ouders 	<ul style="list-style-type: none"> Geen besparing Zelfstandigheid wordt niet bevorderd
Scenario 4: Voortzetting van de vervoersvoorziening ter stimulering van de zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none"> Ouders en scholen zullen zelfstandigheid meer stimuleren Vermoedelijk minder kinderen in aangepast vervoer, waardoor besparing Eens zelfstandig: altijd zelfstandig 	<ul style="list-style-type: none"> Blijven vergoeden van kosten die niet verplicht zijn (openbaar vervoer- en fietsvergoeding) Kosten voor ondersteuningstrajecten

Scenario 1: Geen aanspraak meer mogelijk op een vervoersvoorziening

Omschrijving:

Dit scenario schets de situatie als VSO leerlingen geen aanspraak meer kunnen maken op een vervoersvoorziening.

Wettelijk zijn gemeenten niet meer verplicht een vervoersvoorziening te verstrekken aan leerlingen naar het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) die zelfstandig kunnen reizen. De kosten die nu gemaakt worden voor openbaar vervoer en fietsvergoedingen aan deze groep kunnen derhalve worden geschrapt; dit leidt op korte termijn tot een kostenbesparing.

Financiële baten:

Momenteel reizen 6 leerlingen uit de gemeente Schagen naar het VSO per openbaar vervoer en/of fiets. De daarmee gepaard gaande reiskostenvergoeding bedraagt € 7.500,00.

Het afschaffen van de huidige openbaar vervoer- en fietsvergoeding betekent een structurele besparing van ca. € 7.500,00.

Daarnaast worden op dit moment leerlingen vervoerd in het aangepast vervoer omdat hun reistijd in het openbaar vervoer langer is dan 90 minuten en met het aangepast vervoer met 50% of meer verminderd kan worden, of waar geen openbaar vervoer aanwezig is. Een deel van deze groep, zo is de inschatting, wordt in staat geacht zelfstandig van het openbaar vervoer of de fiets gebruik te kunnen maken. Deze groep komt, in dit scenario, niet meer in aanmerking voor een vervoersvoorziening. Door middel van bijvoorbeeld een medische keuring zou de omvang van deze groep nader in kaart gebracht kunnen worden. Het is niet mogelijk hier nu een inschatting van te maken.

Financiële Lasten:

Om een vervoersvoorziening stop te zetten of een aanvraag af te wijzen, dient een zorgvuldig onderzoek plaats te vinden. Een medisch advies kan onderdeel uitmaken van dit onderzoek. De kosten hiervoor zijn circa € 350,- per leerling.

Risico's:

Van ouders en scholen wordt reeds een grote inzet gevraagd om leerlingen met een beperking te motiveren zelfstandig te leren reizen. De verwachting is dat, als gevolg van dit scenario, het draagvlak en de motivatie negatief zullen worden beïnvloed, omdat bij het wel slagen van een dergelijk traject alle vergoedingsmogelijkheden wegvallen en ouders voortaan zelf de kosten moeten dragen.

Door deze wetwijziging worden VSO-leerlingen gelijk gesteld aan leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs (VO). Voor hen geldt ook dat zij slechts in aanmerking komen voor een vervoersvoorziening wanneer zij gezien hun structurele, lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke of psychische beperking niet zelfstandig met het openbaar vervoer of de fiets kunnen reizen. Toch zijn er grote verschillen tussen beide schoolsoorten. Naast de beperkingen die VSO-leerlingen hebben, zijn er simpelweg ook minder VSO- dan VO-scholen. Dit betekent dat de reisafstanden die VSO-leerlingen moeten afleggen, en daarmee de reiskosten, (veel) hoger liggen. Ook sluiten de reistijden van het openbaar vervoer vaak niet aan op de schooltijden, waardoor er lange wachttijden ontstaan. Door de lange afstanden tussen school en huis is fietsen in de meeste gevallen geen optie.

In sommige gevallen kan toepassing van dit scenario leiden tot schrijnende situaties:

Ter illustratie:

Een jongen van 17 uit Schagen is gezien zijn auditieve en communicatieve beperking aangewezen op het speciaal onderwijs (Cluster 2) in Amsterdam. Op basis van de huidige verordening maakt hij gebruik van het aangepast vervoer. Onderzoek kan uitwijzen dat deze jongen met het openbaar vervoer kan reizen. Indien het college besluit om geen vervoersvergoeding te verstrekken aan VSO-leerlingen die zelfstandig met openbaar vervoer of de fiets kunnen reizen is deze jongen aangewezen op het openbaar vervoer.

Dit betekent dat hij anderhalf uur moet reizen van deur tot deur, inclusief 2 overstappen en bijna 15 minuten lopen van de bushalte naar school. De totale reistijd is dus ca. 3 uur terwijl de meeste leerlingen naar het reguliere voortgezet onderwijs gemiddeld maximaal 12 km of 45 minuten reizen.

Daarnaast zijn de kosten voor deze VSO-leerling ook aanzienlijk hoger. Waar een leerling naar het regulier voortgezet vaak met de fiets naar school gaat of openbaar vervoerskosten hebben van ca. € 520,- per jaar bedragen de kosten voor de VSO-leerling € 3647,- op jaarbasis.

Een tweede voorbeeld betreft een jongen van 15 uit Schagerbrug. Hij is gezien zijn beperking aangewezen op een cluster 3 school in Den Helder. Onderzoek kan uitwijzen dat deze jongen zelfstandig kan reizen met het openbaar vervoer. Dan is hij 1 uur en 13 minuten onderweg, enkele reis. Daarbij hoort één overstap. De kosten voor deze reis zijn € 1832,- per jaar.

Scenario 2: Geen aanspraak op een vervoersvoorziening, tenzij de enkele reis langer is dan 12 kilometer of 45 minuten

Omschrijving:

Dit scenario schetst de situatie als de vervoersvoorziening voor VSO-leerlingen die zelfstandig kunnen reizen met openbaar vervoer of fiets komt te vervallen, maar wanneer er een uitzondering gemaakt wordt voor leerlingen die langer dan een gemiddelde leerling naar het reguliere Voortgezet Onderwijs moeten reizen en/of meer kilometers moeten afleggen.

Het overgrote deel van de leerlingen naar het reguliere Voortgezet Onderwijs legt maximaal 12 kilometer af van huis naar school en vice versa, of heeft een maximale enkele reistijd met het openbaar vervoer van 45 minuten. Deze grens zullen wij hanteren in dit scenario. Zo worden leerlingen in het VSO gelijk gesteld met leerlingen in het VO, maar worden zij niet gedupeerd wanneer zij aangewezen zijn op verder weg gelegen onderwijs.

Financiële baten:

7% van de VSO leerlingen (4 leerlingen) heeft een reisafstand minder dan 12 kilometer en 18% (10 leerlingen) heeft een enkele reistijd van minder dan 45 minuten. Als blijkt dat deze leerlingen zelfstandig kunnen reizen komen zij niet meer in aanmerking voor een vervoersvoorziening.

De besparing zal beperkt zijn aangezien het gaat om korte ritten. Voor de leerlingen met lange reisafstanden en – tijden wordt immers een uitzondering gemaakt.

Financiële lasten:

Om een vervoersvoorziening stop te zetten of een aanvraag af te wijzen, dient een zorgvuldig onderzoek plaats te vinden. Een medisch advies kan deel uitmaken van dit onderzoek. De kosten hiervoor zijn circa € 350,- per leerling.

Bovendien komen de kosten voor de lange, en dus dure, ritten wel voor vergoeding in aanmerking.

Risico's:

Dit scenario omschrijft de situatie als het beleid weliswaar is om VSO-leerlingen die zelfstandig kunnen reizen niet meer in aanmerking te laten komen voor een vervoersvoorziening, maar dat de overgrote meerderheid van de leerlingen volgens dit scenario toch in aanmerking komt.

Het beleid sluit hierbij niet aan bij de uitvoeringspraktijk.

Scenario 3: Het voortzetten van de huidige vervoersvoorziening

Omschrijving:

De modelverordening vertaalt wat gemeenten vanuit de onderwijswetgeving minimaal moeten bieden. Gemeenten zijn vrij om af te wijken van de modelverordening ten gunste van de leerling en de ouders om lokale omstandigheden en gemeentelijke visies hierin mee te nemen. Zo kunnen gemeenten ervoor kiezen om de vervoersvergoeding voor VSO-leerlingen die zelfstandig kunnen reizen te continueren, ook al zijn ze daartoe niet meer verplicht. Dit scenario gaat daarvan uit.

Financiële baten:

Er zijn voor dit scenario geen financiële baten voor de gemeente.

Financiële Lasten:

Wanneer het college ervoor kiest om de vervoersvergoeding voor VSO-leerlingen die wel zelfstandig kunnen reizen te continueren, blijven de kosten voor het openbaar vervoer en de fietsvergoeding bestaan. Deze bedragen ca.€ 7.500,00.

Daarnaast is er ook een groep kinderen die in het aangepast vervoer zit doordat hun reistijd met het openbaar vervoer 90 minuten of langer is en waarbij de reistijd met 50% of meer verminderd kan worden in het aangepast vervoer. Een deel van deze groep, zo is de inschatting, wordt in staat geacht zelfstandig van het openbaar vervoer of de fiets gebruik te kunnen maken. Ook deze groep blijft, in dit scenario, in aanmerking komen voor een vervoersvoorziening.

Risico's:

VSO-leerlingen behouden in dit scenario hun vervoersvoorziening maar worden niet gestimuleerd om zelfstandig te reizen.

Dit betekent dat de kosten blijven maar er niet wordt geïnvesteerd in de toekomst.

Scenario 4: Voortzetting van de vervoersvoorziening ter stimulering van de zelfstandigheid

Omschrijving:

Dit scenario omschrijft wat er gebeurt als VSO leerlingen aanspraak kunnen blijven maken op een vervoersvoorziening en er bovendien ingezet wordt op de verzelfstandiging van de leerling in het openbaar vervoer.

Een belangrijk gegeven is dat de wetswijziging geen gevolgen heeft voor VSO leerlingen die gezien hun structurele lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke of psychische beperking niet zelfstandig kunnen reizen met het openbaar vervoer en zijn aangewezen op aangepast vervoer. Zij hebben na 1 augustus 2014 nog steeds recht op aangepast vervoer.

Dit heeft een ongewenst effect, een zogenoemde 'perverse prikkel': als een leerling niet zelfstandig kan reizen en is aangewezen op aangepast vervoer wordt het, op kosten van de gemeente, vervoerd met de taxibus. Als een leerling wel zelfstandig kan reizen, of zelfstandig leert reizen krijgen ouders niets meer vergoed. Dit kan tot gevolg hebben dat scholen en ouders minder gestimuleerd zijn om de leerlingen te stimuleren en motiveren om met het openbaar vervoer te leren reizen. Daardoor zullen meer leerlingen vervoerd worden met het veel duurdere aangepast vervoer.

Door de vergoedingen van het openbaar vervoer en fiets in stand te houden kan een vervoersvoorziening de verzelfstandiging van de leerling in het vervoer stimuleren. Ter ondersteuning zijn er projecten waarin leerlingen leren zelfstandig met het openbaar vervoer of de fiets te reizen. De investering in deze projecten kan zichzelf terug verdienen doordat leerlingen niet meer met het aangepast vervoer worden vervoerd. Het effect is zowel financieel als maatschappelijk duurzaam en past binnen de visie van het sociaal domein, waarin (stimulering van) zelfredzaamheid en eigen kracht belangrijke uitgangspunten zijn.

Het aanspreken op 'eigen kracht' en zelfredzaamheid is iets wat binnen de huidige wereld van het leerlingenvervoer nog weinig gebeurt, maar steeds meer een plek krijgt. Het 'recht hebben op'-denken blijkt een bottleneck.

Bovendien is jong geleerd, oud gedaan. Inzetten op zelfstandig reizen bij jongeren die gebruik maken van het leerlingenvervoer zal een blijvend effect hebben op zowel het leerlingenvervoer als op de andere geïndiceerde vervoerstypen.

Het aanbieden van een leertraject terwijl de leerling geen recht meer heeft op een vervoersvergoeding als het doel (zelfstandig kunnen reizen) is behaald, heeft veel minder kans van slagen wanneer de investering van ouders en leerlingen resulteert in het vervallen van de vergoeding.

Naast het stimulerende effect van het in stand houden van de vervoersvoorziening is er een tweede reden om te kiezen voor dit scenario. Zoals eerder omschreven worden VSO leerlingen middels deze wetswijziging gelijk gesteld met VO leerlingen. Dit terwijl de reisafstanden en de daarbij horende kosten niet gelijk zijn. VSO leerlingen worden in de huidige situatie ook vervoerd wanneer zij langer dan 90 minuten moeten reizen met het openbaar vervoer en de reistijd met het aangepast vervoer met 50% of meer gereduceerd kan worden. Wanneer VSO leerlingen die zelfstandig kunnen reizen aanspraak kunnen blijven maken op een vervoersvoorziening moeten VSO leerlingen geen uren reizen om op school te komen en worden ouders niet geconfronteerd worden met hoge reiskosten welke vele malen hoger liggen dan de kosten van leerlingen naar het regulier Voortgezet Onderwijs.

Financiële baten:

Een vergoeding voor het openbaar vervoer kost de gemeente altijd minder dan het aangepast vervoer. De gemiddelde kosten per leerling per jaar in het aangepast vervoer voor de gemeente Schagen zijn € 3828,-. Ter vergelijking: een leerling die met het openbaar vervoer naar een VSO school reist, krijgt van de gemeente een vergoeding op jaarbasis van gemiddeld € 1.250,-. Grofweg kunnen we zeggen dat het aangepast vervoer 3 maal zo duur is als het openbaar vervoer.

Om in te schatten hoeveel kinderen baat kunnen hebben bij leertrajecten zal een gedegen onderzoek nodig zijn. De mogelijkheden van de diverse leertrajecten zullen, wanneer gekozen wordt voor dit scenario, in kaart worden gebracht.

Financiële lasten:

De kosten voor VSO-leerlingen die zelfstandig reizen per openbaar vervoer en fiets bedragen momenteel ca. € 7.500,00 per jaar. Door een vervoersvoorziening te blijven verstrekken, blijven deze kosten. Indien gekozen wordt voor dit scenario zullen tevens de kosten voor de VSO-leerlingen die op basis van reistijd of wegens het ontbreken van openbaar vervoer met het aangepast vervoer reizen, blijven bestaan.

In bijlage 3 wordt meer informatie gegeven over mogelijke leertrajecten die wordt aangeboden, waarvan 2 succesvolle projecten, namelijk 'Mee op weg' en 'Samen reizen met...' kort worden belicht. Deelname aan dergelijke projecten kost globaal zo'n € 1000,- per leerling.

Risico's:

De mogelijkheden tot succesvol inzetten van leertrajecten wordt bemoeilijkt door het beperkte openbaar vervoersnetwerk in de buitengebieden. Ook is deelnemen aan een leertraject geen garantie tot zelfstandig reizen.

Advies:

De werkgroep Verordening leerlingenvervoer van de gemeente Hollands Kroon, Den Helder en Schagen adviseert u te kiezen voor scenario 4. Dit biedt de gemeente de mogelijkheid om optimaal in te zetten op het vergroten van de zelfstandigheid van de leerlingen zonder dat deze een negatieve financiële consequentie voor de ouders heeft. Bovendien zal dit scenario voor de gemeente op de lange termijn waarschijnlijk een kostenverlaging opleveren doordat meer kinderen in het openbaar vervoer en op de fiets naar school gaan en de opbrengst duurzaam is. Zo past dit scenario binnen de visie van het sociaal domein en houdt rekening met de lokale omstandigheden (uitgestrekte plattelandsgemeente met beperkte openbaar vervoersvoorzieningen en daardoor lange reistijden en hoge kosten). Tevens worden VSO leerlingen en hun ouders niet onevenredig benadeeld in reistijd en –kosten middels dit scenario.